

Wychodzi we wtorek, czwartek i sobotę. Co sobota dołączony jest arkusz Rozmaitości, pisma ku pożytkowi i zabawie. Prenumerata Gazety z Dodatkiem i Rozmaitościami wynosi: na kwartał, dla odbierających w samym Lwowie 4 zr. 48 kr., na pocztę lwowskiej 5 zr. 12 kr., na wszelkich innych pocztach 5 zr. 36 kr. mon. konw. Prenumerata półroczna wynosi dwa razy tyle co kwartalna.

G A Z E T A

L W O W S K A.

Dodatek do Gazety Lwowskiej obejmuje Doniesienia urzędowe i prywatne. Za umieszczenie w dodatku płaci się od wiersza w pół kolumnie (drukem garmont) za pierwszy raz 3 kr., a za każdy następujący raz tylko po 1 1/2 kr. mon. konw. Za większe litery płaci się podług tego, ile na zwyczajny druk obrachowane miejsca zajmą. Redakcyja Gazety Lwowskiej przyjmuje tylko frankowane listy.

Wtorek

N^{ro}. 92.

10. sierpnia 1847.

Przegląd artykułów.

Wiadomości zagraniczne: Anglija: Wybory przechylające się na stronę whigów. — Zdanie gazety *Times* o sprawach szwajcarskich. — Wiadomości z Nowego Jorku.

Francyja: Uroczystości lipcowe. — Pomnik Napoleona.

Szwajcaryja: Zdania dzienników o przejętym prochu w Lugano dla osobnego przymierza przeznaczonym.

Państwo Papięzkie: Proces naprzeciw obwinionym o tajemne zabiegi. — Zgromadzenie deputowanych nastąpi w listopadzie.

Prusy: Rozpoczęcie procesu naprzeciw Polakom obwinionym o zdradę stanu. — Sprawozdanie o odkrytym w r. 1846 spisku rewolucyjnym celem przywrócenia Polski w dawnych granicach.

Nowiny.

Wiadomości handlowe i przemysłowe: Ze Stryja. — Z Ołomuńca. — Z Jas.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Wielka Brytania i Irlandyja.

Z Londynu dnia 30. lipca. Wybory parlamentowe w City skończyły się wczoraj jeszcze. Whigowie zwyciężyli, i tylko jeden torysowski kandydat p. Mastermann został wybrany wraz z trzema whigowskimi kandydatami, lordem John Russel, Pattisonem i Rothse hildem. W innych wyborczych okręgach Londynu wypadły wybory również na korzyść whigów. W ogóle 159 wyborów jest już wiadomych, z których 88 padło na liberalistów, 38 na peelistów, a 33 na protekcyjonistów. W jednym tylko miejscu, w Bath, liberaliści doznali klęski, tam bowiem dotychczasowy członek parlamentu pan Roebuck nie został

znowu obranym, ale musiał ustąpić lordowi Ashley torysowskiemu stronnikowi Peela. Równie też Sir John Hobhouse, członek ministeryjum, prezes biura wachodnio-indyjskiego, upadł w Nottingham, gdzie się był podał, ale na jego miejsce wybrano innego członka stronnictwa liberalnego, znanego naczelnika chartystów Feargusa O'Connor. Naczelnik »młodej Anglii« lord John Manners nie został obranym w Liwerpoolu, gdzie się był podał, wybór bowiem padł na Sir T. Birch i p. Cardwell, jednego z sekretarzy w izbie skarbowej w ministeryjum Peela.

Gazeta *Times* zawiera w jednym z ostatnich swych numerów następujące uwagi nad sprawami w Szwajcaryi: »Sejm federacyi szwajcarskiej rozpoczął niedawno w Bernie swe posiedzenia, wśród takich okoliczności, które mogą obudzić wielką uwagę. Walka, która od kilku lat toczy się z zapalczywością w wielu kantonach, może nareszcie się zakończyć, albo też sama rządząca władza przyspieszy smutny dla niej wypadek. Partyja, która dotychczas radykalnym naczelnikom stawiała niejaki rodzaj oporu, została porażoną. Jest rzeczą niezawodną, że z dwudziestu dwóch kantonów 12 i dwa półkantonu za radykalnemi rozporządzeniami głosować będą. Prezydentem rządzącego kantonu i sejmu jest ten sam p. Ochsenbein, który przed czternastą miesiącami stał na czele korpusu tych ochotników, którzy na Lucernę napadli. Przy każdej sposobności dawał on dowody niespracowanej gorliwości dla sprawy partyi radykalnej, a przytém dowody wielkiej nieprzyjaźni przeciw niepodległości katolickiej Szwajcaryi w pierwiastkowych kantonach. Mowa, którą zagaił sejm, nosi na sobie rewolucyjny charakter; ogłasza on w niej zupełne obalenie teraźniejszej szwajcarskiej konstytucyi, i używa naprzeciw innym europejskim państwom, że

tak powiemy, bardzo dziwnego i bardzo nieprzystojnego wyrażenia się. Krótko mówiąc, jest wszelki powód do obawy, aby ten właśnie co rozpoczęty sejm nie zamienił się w rewolucyjne zgromadzenie, które gotowe jest tak przeciw wewnątrz jak i zewnątrz do najgwałtowniejszych środków przystąpić. — Ta okoliczność, że obie partyje prawie zarówno są mocne, musi w uporczywą zamienić walkę to starcie się między konserwacyjną i radykalną partyją w różnych kantonach i na sejmie. Od samego początku tych nieszczęsnych nieporozumień utrzymywały konserwacyjne kantony przez długi czas na sejmie słabą większość jednego lub dwóch głosów, przezco związkowe zgromadzenie nie było w stanie powziąć gwałtownych środków przeciw przychylium katolicyzmowi Szwajcarom. — Atoli wskutek ostatniej rewolucyi w Genewie, została umiarkowana partyja ogłoszoną z pośredniczącego wpływu reprezentantów pomienionego kantonu; a przytém i najświeższe wybory w wielkiej radzie w St. Gallen zjednały od tego czasu radykalnej partyi w wymienionej władzy po raz pierwszy większość. W skutek tego wyprawiono posłów z Genewy i St. Gallen na sejm z instrukcjami stanowczo radykalnemi, tak, iż partyja przemocy z dwudziestu dwóch głosów, będzie miała 12 do 13 za sobą. Takowa większość będzie dostateczną do osłonięcia pozorem lojalności targnięcia się radykalnej partyi na najświętsze religijne i polityczne prawa mniejszości; ale nie będzie dostateczną do nakłonienia mniejszości, aby poddała się warunkom, które ona za naruszenie niepodległości kantonów i za zerwanie związku uważa. W skutek tego składu rzeczy wyniknęło trzymanie się osobnego przymierza między temi siedmiu kantonami, które najszczególniej w niepodległości swój są zagrożone. Usiłowanie zniesienia tego związku považą większość albo przemocą, będzie pierwszym krokiem sejmu, a może i hasłem do domowej wojny. — Atoli utrzymanie osobnego przymierza jest usprawiedliwione przez plan jawnie przez większe kantony wyrzeczony, to jest przez plan użycia przymusowych środków przeciw słabszym pierwiastkowym kantonom; następnie jest usprawiedliwione przez napadnięcie na miasto Lucernę, które zaszło w roku 1845, a najwyższa federacyjna władza bynajmniej przeciwko temu nie wystąpiła. — Jest niejaki powód do mniemania, że Zurych i cztery inne kantony próbować będą ostateczne partyje pojednać; posłowie tych kantonów nie są upoważnieni głosować za użyciem niezwłocznej przemocy przeciw kantonowi Lucerny

i jego sprzymierzeńcom; atoli w Bernie, gdzie zacięci radykaliści opanowali rząd, w kantonie Wadt i w Genewie, równie jak i w niektórych innych kantonach, doznaje każde umiarkowane zdanie szyderskiego przyjęcia. — Te kantony nie mają zamiaru przywrócenia pokoju w Szwajcaryi, lecz dążą do zrealizowania swych własnych zasad i planów w całej ich rozciągłości i do osiągnięcia swego strońniczego zamiaru przez zupełne zrewoltowanie kraju. Terazniejsza konstytucyja Szwajcaryi, którą w roku 1815 za przyczynieniem się wielkich europejskich mocarstw przywiedziono do skutku, jest konfederacyją, w której centralna władza jest bardzo słabą a niepodległość kantonów bardzo wielką. Takowa konstytucyja stosowała się dobrze dla tych rzeczypospolitych, w których jedyne użycie centralnej władzy nie ma innego zamiaru, jak tylko przytłumiać miejscowe zaburzenia, które w Szwajcaryi są nazbyt częste, i zachowywać neutralność całej Szwajcaryi. — Gazeta *Times* okłazawszy, że radykalna partyja, skoro doszłado niejakięj siły, nie chciała poprzestać na skromnej kantonalfj sferze, lecz zaraz wylęgła projekt jednęj i niepodzielnej Szwajcaryi, mówi dalej tak: »Dla osiągnięcia tego zamiaru, wypowiedzieli radykaliści wojnę wszystkim miejscowym urządzeniom i tradycyjom, które tryjumfowi niwelującej i centralizującej rzeczypospolitej największe trudności w drodze stawiały. W Argowii zrobili radykaliści początek zniesieniem klasztorów, co było bardzo wielkim naruszeniem związku; w Lucernie starali się odebrać kantonalnemu rządowi wykonywanie niezaprzeczonego prawa, to jest prawo przywołania Jezuitów, którzy teraz w różnych częściach Szwajcaryi znakomite zakłady mają. W kantonie Wadt a najszczególniej w Genewie zniszczyli radykaliści akademije i kościół protestancki. Radykaliści nie dbają tak o jedną religiję jak o drugą, oni używają religijnego fanatyzmu tylko dla nadania większej wagi politycznej swęj nienawiści. Rzymsko-katolicko-apostolskiego kościoła, który prześladowają w Jezuitach w Lucernie, używają jako sprzymierzeńca w Genewie. Jawny ich zamiar dąży do przekształcenia całego związku i do przywrócenia centralnego rządu. Spodziewają się oni osiągnąć ten zamiar przez znieszenie zwierzchniczych praw i spokojności kantonów. — Zapuściliśmy się w te szczegóły dla tego, ponieważ ważną jest rzeczą, w toku zdarzeń, które niezadługo w Szwajcaryi nastąpić mogą, nie dać się omamić ani własnemi imionami, ani też zewnętrznym pozorem, którym radykalna partyja w Szwajcaryi osłaniać się

umię. Wolność, której Szwajcaryja używała w ostatnich trzydziestu latach, była tak doskonałą, że ani dobrem ani też możebnymby było dalej ją rozciągać. Atoli na nieszczęście instytucje te obudziły w niejakię części szwajcarskiego ludu, ambitnego nietolerancyjnego i rewolucyjnego ducha. — Zdaje się, że postanowiono uchylić związkowy traktat z roku 1815, chociaż nie można przewidzieć, co też na to miejsce postawią. Ten, który już teraz na sejmie bierze górę, jest równie niebezpieczny dla wewnętrznego pokoju Szwajcaryi, jak dla neutralności i niepodległości jej naprzeciw państwowym sąsiednim.⁴

Wiadomości z Nowego-Jorku po dzień 15go lipca nie donoszą ze Stanów Zjednoczonych nic ciekawego w politycznym względzie. Co zaś do wiadomości z Meksyku po 19. lipca sięgających, zdaje się, że nadzieja pokoju nie na najlepszej stoi stopie. Santa na objął prezydenturę z władzą prawie dyktatorską, przymuszona pożyczka 1 milion dolarów została rozpisana, i zajmowano się obwarowaniem miasta. Jenerał Scott w skutek braku dostarczającej siły, musiał zaniechać zamiaru swego, podstąpienia pod Meksyk; znajdował się on jeszcze w Puebla, i czekał na posiłki wojskowe (które w części już przybyły do Veracruz i wedle doniesień w *Washington Union* zawartych, wynoszą wszystkiego do 20,000 ludzi). Opuścił on obóz pod Jalapą i zamyśla jak twierdzą, do Tuspan zamiast do Veracruz wyciągnąć koniec swojej linii operacyjnej. Tymczasem zaś, Gueryllasy niepokoją po wszystkich drogach, a nawet napadli bez skutku wprawdzie na mocne kolumny jenerałów Cadwalader i Pillow, posuwających się właśnie z Veracruz do Puebla. Tabasco wpadło w ręce wyprawy kommodora Perry, bez wielkiego oporu. Według wiadomości z Tampico spodziewano się tam napadu Urreasa na miasto. Jenerał Taylor stał ciągle w pobliżu Monterey, i czeka także na przyrzeczony mu posiłek 10,000 ludzi. Pułkownik Doniphan nareszcie przybył z swoim oddziałem do San Luis de Potosi. W Nowym Meksyku, mały oddział wojsk amerykańskich pod majorem Edmondson miał być pobity przez garstkę Meksykanów i Ludyjanów.

Francyja.

Z Paryża dnia 31. lipca. Król powrócił wczoraj znowu do Paryża, i przydywał w radzie ministeryjalnej. Hsiążę Nemours wrócił także z wód pyrenejskich w Burege, i za kilka dni odjedzie do obozu w Compiegne.

Obchód uroczystości lipcowych przeszedł wczoraj bez najmniejszego zamieszania. Gdy w czasie koncertu Król i królewska rodzina pokazali się na wielkim balkonie Tuileryjów, zostali przywitani najżywszemi aklamacyjami ludu. Większa część pism paryżkich nie wyszła dzisiaj; *Journal des Debats* zaś, który także nie wychodził w te dni, zrobił tym razem wyjątek, wyszedł bowiem dzisiaj jeden numer tego organu ministeryjalnego.

Na jednem z ostatnich posiedzeń izby parów, żartował hrabia Montalembert z allegoryi bez gustu i po części bez sensu, jakich użyto na płaskorzeźby do pomnika Napoleona, a hrabia Ribboisiere użalał się na to, że minister wojny dał armaty na ten pomnik, na co minister odrzekł, że się to wyjątkowym stało sposobem właśnie tylko na grób Napoleona; jakoż niedawno temu odmówił on podobną prośbę, chociaż szło o posąg dziewicy Orleańskiej. Hrabia Montalembert zapytał potem, jak się to stało, że marmur przeznaczony na ten pomnik, wypraszono u Cesarza Rosyjskiego. Baron Barante odrzekł, że niedawno odtryto w Finlandyi kamieniolom dostarczający właśnie takiego porfiru jakiego do sarkofagów potrzeba; kamieniolom zaś ten należy do Cesarza, a ten był tyle uprzejmy, że sam udzielił bez opłaty potrzebnej ilości marmuru. Na co hrabia Montalembert zrobił uwagę, że byłby wolał, gdyby ów kamieniolom należał do kogo innego.

Szwajcaryja.

Z Churu (kant. Graubunden) dnia 29. lipca. O przywiezieniu broni i amunicyi do Lugano dla kantonów osobnego przymierza, i o zamiarze wrzucenia onych do jeziora, które to zdarzenie w przeszłym numerze gazety naszej umieściliśmy, dziennik konserwacyjny *Contemporaneo* tak się wyraża: »Zdarzenie to całe nie jest wielkiej wagi, a nawet łatwo przewidzieć można, że po krótkim przetrzymaniu, amunicyja rzeczona odesłaną będzie na miejsce swego przeznaczenia. »Tego jednakże trudno się spodziewać, ile że wiarogodni świadkowie (przyjeżdżający) opowiadają, że wzburzenie ludu było ogromne. Dziennik *Republicano*, z którego to twierdzenie wyjmujemy, szeroko rozpisując się nad tęp zdarzeniem, liczbę prochu podaje na 280 cetnarów.

Państwo Papiężkie.

Dziennik *Diario di Roma* z dnia 20. lipca zawiera następujący artykuł: »Ponieważ nie-

które osoby, których imiona podczas upłynionych dni były wymienione w różnych, potajemnie w tej stolicy rozpowszechnionych dziennikach, zostały obwinione o tajemne zabiegi, więc te osoby podały do Jego Świątobliwości, naszego Pana najuniżeńszą prośbę, aby kazał wytoczyć regularny proces względem tego wszystkiego, o co one są obwinione. Jego Świątobliwość przychylił się łaskawie do ich żądania, a przeto namieniony proces będzie niezwłocznie wytoczony.*

Tenże dziennik oświadcza, że jest upoważnionym podać do wiadomości, iż Jego Świątobliwość wkrótce mianować będzie deputowanych z prowincyi, którzy się według cyrkularza z 19. kwietnia t. r. w Rzymie zgromadzić mają, poczem to zgromadzenie deputowanych odbędzie się w Rzymie d. 5. listopada t. r.

Prusy.

Z Berlina dnia 2. sierpnia. Dziś rozpoczął sąd swoje czynności w indagacyi przeciw osobom, które o udział w ostatnim polskim spisku są obwinione. O godzinie ósmej zrana weszli sędziowie, tudzież prokurator królewski do sali, w której 254 obżalowanych, wyjawszy kilku, którzy przez chorobę nie mogli być obecni, już było zajęło wyznaczone dla siebie miejsca. Przeznaczone dla publiczności galeryje były całkiem zapełnione. Za przybyciem sędziów ogłosił prezydent posiedzenie za otwarte, odebrał przysięgę od dyrektora sądu ziemskiego i miejskiego pana Arendt, tudzież od asesora sądu kamery Jerzewskiego jako tłumacza polskiego języka, poczem zaczął wywoływać po imieniu wszystkich obżalowanych. Gdy obecność ich sprawdzono, kazał prezydent odczytać po niemiecku a potem po polsku wstęp i pierwszy oddział aktu oskarżenia wraz z należytymi do tego dodatkami,* poczem o godzinie trzeciej nastąpiło zamknięcie posiedzenia.

Odkryty w Wielkiem Księstwie Poznańskiem i w zachodnich Prusiech rewolucyjny związek w zamiarze przywrócenia niepodległej Polski w dawnych granicach, które takowa przed rokiem 1772 miała.

W prowincyjach dawniej Polski, które od roku 1772, 1793, 1795 i 1815 koronie pruskiej

podległe, a teraz pod nazwą Zachodnich Prus i prowincyi Poznańskiej stanowią integrującą część pruskiego państwa, zaszły już z końcem roku 1845 wypadki, które niedozwalały żadnej wątpliwości, że nowe zrewoltowanie dawnych polskich prowincyj jest w robocie. — W krótkce niebyło już rzeczą wątpliwą, że te zabiegi były szeroko rozgałęzione i że rząd krajowy równie jak i życie niemieckiej ludności w namienionych prowincyjach były wystawione na niebezpieczeństwo. — Ztąd okazały się potrzebnymi silne i energiczne środki dla uchylenia grożącego niebezpieczeństwa. Szybkim wzmocnieniem i stosownem użyciem zbrojnej siły postarano się o to, by wszelkiemu jawnemu powstaniu sprężysto zapobiedz. Równocześnie rozpoczęły cywilne władze swoją czynność zmierzającą do przeszkodzenia jeszcze dalszemu szerzeniu i rozwijaniu się zabiegów, dochodzenia odkrytych poszlaków, śledzenia uczestników i zasiłków, oddawania podejrzanych do indagacyi, a winnych na karę. — Dla spiesznego i silniejszego wykonania tego zamiaru, mianował Jego król. Mość najwyższem rozporządzeniem z dnia 13. stycznia 1846 bezpośrednią komisję indagacyjną. Zadanie tej komisji zależało tylko na tem, by tę indagacyję przeciw uczestnikom do tego stopnia przeprowadzić, dopokądby według gabinetowego rozporządzenia z dnia 25. kwietnia 1835 (zbiór ustaw stron. 47.) przynależny sąd niebył przezto w stanie powziąć uchwały względem wytoczenia formalnie kryminalnego procesu. — Jednakże nim jeszcze temu poleceniu zadosyć uczyniono, a zatem nim jeszcze przyszło do oddania sądowi kamery jako przynależnemu sędziemu dalszego toku i ukończenia tej indagacyi, wyszła ustawa z dnia 17. lipca 1846, dotycząca postępowania w indagacyjach w sądzie kamery i w sądzie kryminalnym w Berlinie, którą instytut prokuratorji państwa w procesach kryminalnych tudzież jawną i ustną obronę przed wyrokującym sądem zaprowadzono. Ustawa ta według §§. 132 i 133 miała wejść w moc obowiązująca z dniem 1. października 1846, tak dalece, że nawet te indagacyje, w którychby za nadejściem pomienionego terminu jeszcze niebyło ukończonem postępowanie pierwszej instancji włącznie z obroną, takowe według przepisów tej nowej ustawy zmienionemi być miały. — Owoż zgodnie z tem postanowiono niezwłocznie wydanem do ministrów spraw wewnętrznych i sądu sprawiedliwości najwyższem rozporządzeniem z dnia 18. lipca 1846:

że — ponieważ indagacyje z powodu odkry-

* Odsyłamy tu naszych czytelników do sprawozdania w tej mierze, które w dzisiejszym numerze Lwowskiej Gazety umieszczac zamierzamy.